



Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

10. detsember 2013*

Apellatsioonkaebus — Riigiabi — Mineraalõli aktsiisist vabastamine — Kohtu algatus — Liidu kohtu omal algatusel tõstatatud väide — Maksualaste õigusaktide ühtlustamise ja riigiabi kontrolli vaheline suhte — Nõukogu ja komisjoni vastav pädevus — Õiguskindluse põhimõte — Liidu aktide õiguspärasuse eeldamine

Kohtuasjas C-272/12 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 1. juunil 2012 esitatud apellatsioonkaebus,

Euroopa Komisjon, esindajad: V. Di Bucci, G. Conte, D. Grespan, N. Khan ja K. Walkerová, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

apellant,

teised menetlusosalised:

Iirimaa, esindaja: E. Creedon, keda abistas P. McGarry, SC, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

Prantsuse Vabariik, esindajad: G. de Bergues ja esialgu J. Gstalter, kelle asemel hiljem N. Rouam,

Itaalia Vabariik, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* G. Aiello, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

Eurallumina SpA, asukoht Portoscuso (Itaalia), esindajad: *solicitor* R. Denton, *solicitor* A. Stratakis, *solicitor* L. Martin Alegi ja *solicitor* L. Philippou,

Aughinish Alumina Ltd, asukoht Askeaton (Iirimaa), esindajad: *solicitor* C. Waterson, *solicitor* C. Little ja *solicitor* J. Handoll,

hagejad esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, asepresident K. Lenaerts, kodade presidendid A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta ja T. von Danwitz, kohtunikud A. Rosas, J. Malenovský, E. Levits, A. Arabadjiev, M. Berger, A. Prechal, E. Jarašiūnas (ettekandja) ja C. Vajda,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik V. Tourrès,

* Kohtumenetluse keeled: prantsuse, inglise ja itaalia.

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. aprilli 2013. aasta kohtuistungil esitatut, olles 18. juuli 2013. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku, on teinud järgmise

otsuse

- 1 Komisjon palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 21. märtsi 2012. aasta otsuse liidetud kohtuasjades T-50/06 RENV, T-56/06 RENV, T-60/06 RENV, T-62/06 RENV ja T-69/06 RENV: Iirimaa jt vs. komisjon (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”), millega Üldkohus tühistas komisjoni 7. detsembri 2005. aasta otsuse 2006/323/EÜ Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas, Iirimaal Shannoni piirkonnas ja Itaalias Sardiinias alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatava mineraalõli aktsiisimaksust vabastamise kohta (ELT 2006, L 119, lk 12; edaspidi „vaidlusalune otsus”) osas, milles tuvastatakse asjaolu või tuginetakse sellele, et Prantsuse Vabariigi, Iirimaa ja Itaalia Vabariigi poolt kuni 31. detsembrini 2003 kohaldatud alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatavate mineraalõlide aktsiisivabastus on riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, ja osas, milles kohustatakse Prantsuse Vabariiki, Iirimaad ja Itaalia Vabariiki võtma kõik vajalikud meetmed, et need vabastused abisaajatelt tagasi nõuda ulatuses, milles nad ei olnud maksnud raske kütteõli aktsiisi vähemalt määraga 13,01 eurot 1 000 kg kohta.

Õiguslik raamistik

- 2 Mineraalõli aktsiise on käsitletud mitmes direktiivis, nimelt nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiivis 92/81/EMÜ mineraalõlilede kehtestatud aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta (EÜT L 316, lk 12), nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiivis 92/82/EMÜ, mis käsitleb mineraalõlide aktsiisimäärade ühtlustamist (EÜT L 316, lk 19), ja nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiivis 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, lk 51; ELT eriväljaanne 09/01, lk 405), millega tunnistati direktiivid 92/81 ja 92/82 kehtetuks alates 31. detsembrist 2003.

- 3 Direktiivi 92/81 artikli 8 lõikes 4 oli sätestatud:

„Nõukogu võib komisjoni ettepanekul ühehäälselt lubada liikmesriigil kehtestada täiendava maksuvabastuse või -vähenduse teatavatel poliitilistel kaalutlustel.

Liikmesriik, kes soovib sellist meetet rakendada, teatab sellest komisjonile ja esitab talle kogu asjakohase ja vajaliku teabe. Komisjon teatab kavandatavatest meetmetest teistele liikmesriikidele ühe kuu jooksul.

Kavandatava vabastuse või vähendatud maksumäära säilitamine loetakse nõukogu poolt lubatuks, kui kahe kuu jooksul pärast teiste liikmesriikide teavitamist esimeses lõigus sätestatud korras ei ole komisjon ega ükski liikmesriik taotlenud, et nõukogu kõnesoleva küsimuse läbi vaataks.” [Siin ja edaspidi on viidatud direktiivi tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

- 4 Direktiivi artikli 8 lõikes 5 oli sätestatud:

„Kui komisjon leiab, et lõikes 4 nimetatud maksuvabastust või -vähendust ei või enam kohaldada eelkõige ebaausa konkurentsi, siseturu toimimise moonutamise või ühenduse keskkonnakaitsepoliitikaga seonduvatel kaalutlustel, teeb ta nõukogule asjakohased ettepanekud. Nõukogu teeb nende ettepanekute põhjal ühehäälselt otsuse.”

- 5 Direktiivi 92/82 artikkel 6 määras raske kütteõli aktsiisi alammääraks alates 1. jaanuarist 1993 13 eurot 1 000 kg kohta.
- 6 Direktiivi 2003/96 artikli 2 lõike 4 punkti b teises taandes oli ette nähtud, et direktiivi ei kohaldata kahesuguse kasutusega energiatoodete ehk selliste toodete suhtes, mida kasutatakse nii kütteinena kui ka muul otstarbel kui mootorikütusena või kütteinena. Energiatoodete kasutamist keemilise reduktsiooni jaoks ning elektrolüütilistes ja metallurgilistes protsessides käsitatakse kahesuguse kasutusena. Seega alates selle direktiivi jõustumisest 1. jaanuaril 2004 alumiiniumoksiidi tootmisel kasutatava raske kütteõli suhtes aktsiisi alammäär enam ei kohaldata. Lisaks oli direktiivi artikli 18 lõike 1 kohaselt liikmesriikidel lubatud kuni 31. detsembrini 2006 jätkuvalt kohaldada maksuvähendust või -vabastust, mis oli sätestatud direktiivi II lisas, milles on ette nähtud Gardanne'i ja Shannoni piirkonnas ning Sardiinias alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatava raske kütteõli vabastamine aktsiisist.

Vaidluse taust

- 7 Iirimaa, Itaalia Vabariik ja Prantsuse Vabariik vabastasid alumiiniumoksiidi tootmisel kasutatavad mineraalõlid aktsiisist Shannoni piirkonnas alates 1983. aastast, Sardiinias alates 1993. aastast ja Gardanne'i piirkonnas alates 1997. aastast.
- 8 Nendeks vabastusteks (edaspidi „vaidlusalused vabastused“) anti luba vastavalt nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta otsusega 92/510/EMÜ, millega lubatakse liikmesriikidel jätkata kehtivate vähendatud aktsiisimäärade või aktsiisimaksust vabastamise kohaldamist teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide suhtes direktiivi 92/81 artikli 8 lõikes 4 sätestatud korras (EÜT L 316, lk 16), nõukogu 13. detsembri 1993. aasta otsusega 93/697/EÜ, millega lubatakse teatud liikmesriikidel kohaldada teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide suhtes kehtivaid vähendatud aktsiisimäärasid või aktsiisimaksust vabastamist või jätkata nimetatud vähenduse või vabastuse kohaldamist direktiivi 92/81 artikli 8 lõikes 4 sätestatud korras (EÜT L 321, lk 29), ja nõukogu 30. juuni 1997. aasta otsusega 97/425/EÜ, millega lubatakse liikmesriikidel kohaldada teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide suhtes kehtivaid vähendatud aktsiisimäärasid või aktsiisimaksust vabastamist või jätkata nimetatud vähenduse või vabastuse kohaldamist direktiivis 92/81 sätestatud korras (EÜT L 182, lk 22). Nõukogu pikendas vaidlusaluseid lubasid mitu korda, viimati nõukogu 12. märtsi 2001. aasta otsusega 2001/224/EÜ teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide vähendatud aktsiisimäärade ja aktsiisist vabastamise kohta (EÜT L 84, lk 23; ELT eriväljaanne 09/01, lk 342) kuni 31. detsembrini 2006.
- 9 Viimati nimetatud otsuse põhjenduses 5 oli täpsustatud, et see otsus ei piira „ühegi menetluse tulemust, mida võidakse algatada seoses ühtse turu toimimise moonutamisega, eelkõige [EÜ] artiklite [87] ja [88] alusel“ ning see ei vabasta „liikmesriike kohustusest teatada komisjonile võimalikest riigiabi juhtudest [EÜ] artikli [88] alusel“.
- 10 Komisjon algatas kolme 30. oktoobri 2001. aasta otsusega EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetluse iga vaidlusaluse vabastuse kohta. Selle menetluse tulemusel võttis komisjon vastu vaidlusaluse otsuse, mille kohaselt:
 - alumiiniumoksiidi tootmisel kasutatava raske kütteõli vabastamine aktsiisist, mida võimaldasid Iirimaa, Prantsuse Vabariik ja Itaalia Vabariik kuni 31. detsembrini 2003. aastal, kujutab endast riigiabi asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses;
 - 17. juulist 1990. aastal kuni 2. veebruarini 2002. aastal antud abi ei nõuta tagasi sel määral, mil see on ühisturuga kokkusobimatu, sest see oleks vastuolus ühenduse õiguse üldpõhimõtetega;

- ajavahemikul 3. veebruarist 2002. aastal kuni 31. detsembrini 2003. aastal antud abi on EÜ artikli 87 lõike 3 tähenduses ühisturuga kokkusobimatu sel määral, mil abisaajad ei maksnud vähemalt 13,01 eurot tonni raske kütteõli kohta, ja
 - nimetatud abi tuleb tagasi nõuda.
- 11 Komisjon leidis vaidlusaluses otsuses, et vaidlusalused vabastused kujutavad endast uut abi, mitte olemasolevat abi nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [EÜ artikli 88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT erivaljaanne 08/01, lk 339), artikli 1 punkti b tähenduses. Selle hinnangu andmisel tugines ta eelkõige asjaolule, et vaidlusalused vabastused ei kehtinud enne EÜ asutamislepingu jõustumist asjaomastes liikmesriikides, neid ei ole kunagi riigiabi eeskirjade kohaselt läbi vaadatud ega heaks kiidetud ja nendest ei ole talle kunagi teatatud.
- 12 Olles kirjeldanud, mil määral on vaidlusalune abi ühisturuga kokkusobimatu, asus komisjon seisukohale, et arvestades nõukogu otsuseid, millega anti luba aktsiisist vabastamiseks (edaspidi „heakskiitvad otsused”), ja asjaolu, et need võeti vastu tema ettepanekul, oleks enne 2. veebruari 2002, mil *Euroopa Ühenduste Teatajas* avaldati EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetluse algatamise otsused, antud ühisturuga kokkusobimatu abi tagasinõudmine vastuolus õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtetega.

Menetlus ja vaidlustatud kohtuotsus

- 13 Itaalia Vabariik, Iirimaa, Prantsuse Vabariik, Eurallumina SpA (edaspidi „Eurallumina”) ja Aughinish Alumina Ltd (edaspidi „AAL”) esitasid vaidlusaluse otsuse täielikuks või osaliseks tühistamiseks hagiavaldused, mis saabusid Üldkohtu kantseelisse 16., 17. ja 23. veebruaril 2006.
- 14 Üldkohus tühistas vaidlusaluse otsuse 12. detsembri 2007. aasta otsusega liidetud kohtuasjades T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 ja T-69/06: Iirimaa jt vs. komisjon. Euroopa Kohus tühistas selle otsuse 2. detsembri 2009. aasta otsusega kohtuasjas C-89/08 P: komisjon vs. Iirimaa jt (EKL 2009, lk I-11245) osas, milles sellega tühistati vaidlusalune otsus põhjusel, et komisjon rikkus selles põhjendamiskohustust seoses määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamusega käesoleval juhul; viimati nimetatud kohtuotsusele viidatakse edaspidi varasemast menetlusest põhjalikuma ülevaate andmiseks.
- 15 Pärast kohtuasjade Üldkohtule tagasisaatmist liitis Üldkohus need kirjalikuks ja suuliseks menetlemiseks ning kohtuotsuse tegemiseks.
- 16 Vaidlusalust otsust uuesti tühistades nõustus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses poolte või mõne poole esitatud väidetega või etteheidetega õiguskindluse ja Euroopa Liidu aktide õiguspärasuse eeldamise põhimõtete rikkumise kohta, millega hagejad heitsid sisuliselt komisjonile ette, et nimetatud otsusega muutis ta osaliselt kehtetuks õiguslikud tagajärjed, mis tulenesid heakskiitvatel otsustel. Neid väiteid analüüsid Üldkohus eelkõige, et need otsused takistasid seda, et komisjon saaks seostada vaidlusaluseid vabastusi asjassepuutuvate liikmesriikidega, ja seega seda, et ta saaks need vabastused kvalifitseerida riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses. Peale selle nõustus Üldkohus kohtuasjas T-62/06 RENV väitega, et rikutud on hea halduse põhimõtet.

Poolte nõuded

- 17 Komisjon palub Euroopa Kohtul tühistada vaidlustatud kohtuotsuse, saata kohtuasjad tagasi Üldkohtule ja jätta kohtukulude kandmise edaspidi otsustamiseks.

- 18 Iirimaa, Prantsuse Vabariik, Itaalia Vabariik, Eurallumina ja AAL paluvad jätta apellatsioonkaebuse rahuldamata ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

Apellatsioonkaebus

- 19 Oma apellatsioonkaebuse toetuseks esitab komisjon viis väidet. Kui kaks esimest väidet on menetlusega seotud, siis kolme ülejäänu kohaselt on rikutud liidu materiaalõigust.
- 20 Apellatsioonkaebuse esimese väite kohaselt ei olnud Üldkohus pädev, rikutud on menetlusnorme ning Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 21 ja Üldkohtu kodukorra artikli 44 lõikes 1 ja artikli 48 lõikes 2 sätestatud dispositiivsuse põhimõtet, ning teise võimalusena heidetakse ette ebapiisavat põhjendamist.

Poolte argumentid

- 21 Komisjon heidab Üldkohtule ette, et viimane tõstas omal algatusel EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumise väite või siis kvalifitseeris ta lausa hagi eseme ümber. Nimelt väidab ta, et vaidlusaluse otsuse tühistamise tegelik põhjus on Üldkohtu seisukoht, et vaidlusaluste vabastuste suhtes ei olnud riigiabi kontrollimist reguleerivad eeskirjad kohaldatavad, sest need vabastused ei olnud mitte seostatavad asjassepuutuvate liikmesriikidega, vaid liiduga. Samas ei esitanud ükski hageja esimeses kohtuastmes seda väidet, mille Üldkohus tõi vaidlusse sisse pooltele 20. juulil 2011 edastatud küsimusega, kuigi niisugust väidet ei saa omal algatusel tõstatada. Seejärel üritas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses viia seda väidet vastavusse poolte esitatud väidetega, mis puudutasid õiguskindluse ja liidu aktide õiguspärasuse eeldamise põhimõtteid.
- 22 Iirimaa, Prantsuse Vabariik, Itaalia Vabariik, Eurallumina ja AAL vaidlevad esimesele väitele vastu.
- 23 Esiteks märgivad Prantsuse Vabariik ja Itaalia Vabariik, et vaidlustatud kohtuotsuses esitatud argumentid ei põhine ainult asjaolul, et vaidlusalused vabastused ei ole seostatavad liikmesriikidega, vaid korraga hinnatakse konkurentsi moonutamist ja meetme liikmesriigiga seostamist; need kaks tingimust peavad olema täidetud, et kvalifitseerida meede riigiabiks. Samas leiab Itaalia Vabariik, et kuigi Üldkohus peab tegema otsuse hagi väidetega määratud piirides, võib ta siiski omal algatusel kontrollida, kas riigiabi olemasolu üks olulistest tingimustest on puudu, jäädes seejuures nende väidete põhjenduseks esitatud sätete raamesse.
- 24 Iirimaa ja Itaalia Vabariik lisavad, et Üldkohus võis omal algatusel tõstatada oluliste menetlusnormide rikkumise küsimuse. Samas rikkus komisjon käesoleval juhul põhjendamiskohustust, kui ta ei näidanud vaidlusaluses otsuses ära põhjuseid, miks ta arvas, et vaidlusalused maksuvabastused olid seostatavad liikmesriikidega.
- 25 Teiseks leiavad Prantsuse Vabariik, Eurallumina ja AAL sisuliselt, et Üldkohus laiendas nende esitatud väiteid poolte vahel menetluse käigus toimunud infovahetuse tulemusel. Prantsuse Vabariik märgib, et tema esimese tühistamisnõuet toetava väite kohaselt oli rikutud riigiabi mõistet EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, samas kui Eurallumina rõhutab, et tema tõstas ilma sõna „seostatavus“ kasutamata küsimuse, kas teda puudutanud vabastus võis kujutada endast Itaalia Vabariigi antud riigiabi. End õiguskindluse põhimõtte rikkumise väite vastu kaitstes tõi komisjon ise vaidlusaluste vabastuste seostatavuse küsimuse kohtuasja. Eurallumina arvates käsitles Üldkohus seega seda küsimust komisjoni argumentide kummutamiseks ning selleks, et toetada enda hinnangut selle kohta, kas Euroopa Liidu institutsiooni antud loa – mis ei anna liikmesriigile mingit tegutsemisruumi selle rakendamiseks – tagajärgi võib seada kahtluse alla ja olematuks muuta, nagu seda tegi liidu teine institutsioon. AAL märgib, et Üldkohus ainult analüüsis komisjoni argumenti, lükates selle seejärel tagasi.

26 Kolmandaks leiavad Prantsuse Vabariik, Itaalia Vabariik ja Eurallumina, et igal juhul on vaidlusaluste vabastuste seostatavuse küsimus vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduses suhtelise tähtsusega, sest isegi kui Euroopa Kohus selle esimese väitega nõustub, jääb vaidlustatud kohtuotsus põhjendatuks muudel põhjustel.

Euroopa Kohtu hinnang

27 Liidu kohtutes toimuvat menetlust reguleerivatest eeskirjadest, eelkõige Euroopa Kohtu põhikirja artiklist 21 ja Üldkohtu kodukorra artikli 44 lõikest 1 tuleneb, et põhimõtteliselt määravad kindlaks ja piiritlevad vaidluse pooled ning liidu kohus ei saa teha otsust *ultra petita*.

28 Kui teatava väite võib või peab esitama omal algatusel, nagu näiteks käsitletava otsuse põhjenduse puudumine või ebapiisav põhjendamine, mis kuulub oluliste menetlusnormide alla, siis nimetatud otsuse sisulist õiguspärasust puudutavat väidet, mis käsitleb aluslepingute või selle rakendusnormide rikkumist ETL artikli 263 tähenduses, saab liidu kohus seevastu analüüsida üksnes siis, kui hageja on sellele viidanud (vt selle kohta 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-367/95 P: komisjon vs. Sytraval ja Brink's France, EKL 1998, lk I-1719, punkt 67; 30. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-265/97 P: VBA vs. Florimex jt, EKL 2000, lk I-2061, punkt 114, ja eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa jt, punkt 40).

29 Seega ei saa omal algatusel esitada EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumise väidet, mis põhineb asjaolul, et kõnealune meede ei ole riigiga seostatav.

30 Olles meenutanud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 73 ja 74, et selleks, et eeliseid saaks kvalifitseerida riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 mõttes, peab neid eelkõige saama riigiga seostada, lükkas Üldkohus sama kohtuotsuse punktides 98 ja 99 tagasi komisjoni argumentid, mille kohaselt heakskiitvatel otsustel ei saanud igal juhul olla sellist toimet, et need vabastasid Iirimaa, Prantsuse Vabariigi ja Itaalia Vabariigi kohustusest järgida riigiabi valdkonna menetlusi ja norme, ning mille kohaselt ei saanud nõukogu oma maksualase ühtlustamispädevuse teostamisel sekkuda komisjoni pädevusse riigiabi valdkonnas. Üldkohus leidis, et eelised, mida vaidlusalused vabastused väidetavalt nendest kasusaajatele andsid, anti vastavalt heakskiitvatele otsustele, nii et need ei olnud seostatavad liikmesriikidega, vaid liiduga, ning seega ei saanud komisjon isegi tal EÜ artiklite 87 ja 88 alusel olevat peaaegu täielikku ainupädevust teostades kvalifitseerida neid riigiabiks.

31 Üldkohus tõdes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 104, et heakskiitvad otsused takistasid seda, et komisjon saaks seostada vaidlusaluseid vabastusi asjassepuutuvate liikmesriikidega, ja seega seda, et ta saaks need vabastused kvalifitseerida riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses ning kohustada need tagasi nõudma osas, milles need tema hinnangul ei olnud siseturuga kokkusobivad EÜ artikli 87 lõike 3 tähenduses.

32 Selle tulemusel tühistas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 110 ja resolutsioonis vaidlusaluse otsuse „osas, milles tuvastatakse või tuginetakse asjaolule, et [vaidlusalused vabastused] on riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses“, ja osas, milles kohustatakse need vabastused abisaajatelt tagasi nõudma.

33 Leides, et vaidlusalused vabastused olid seostatavad liiduga, ei tõstatanud Üldkohus mitte oluliste menetlusnormide rikkumise väidet, nagu annavad mõista Iirimaa ja Itaalia Vabariik, vaid vaidlusaluse otsuse sisulist õiguspärasust puudutava väite, mille puhul on tegemist EÜ asutamislepingu rikkumist käsitleva väitega.

34 Kuid nagu väidab komisjon ja tõdeb kohtujurist oma ettepaneku punktides 57–63, ei esitanud ükski hagejatest Üldkohtus niisugust väidet. Nimelt nähtub Üldkohtu toimikust, et vaidlusaluste vabastuste seostatavuse küsimus, mida ainult mainisid komisjon oma kostja vastuses kohtuasjas T-56/06 ja

Eurallumina oma repliigis kohtuasjas T-62/06, milles viimane aga märkis, „[e]t seda probleemi ei ole siiski vaja käsitleda“, tõi vaidlusse sisse Üldkohus, kui ta esitas pooltele kirjaliku küsimuse, nagu see nähtub muu hulgas ka vaidlustatud kohtuotsuse punktist 98.

- 35 Vastupidi Prantsuse Vabariigi, Eurallumina ja AAL väidetele ei saa asuda seisukohale, et Üldkohus laiendas poolte esitatud väiteid. Kuigi Üldkohus sidus vaidlusaluste vabastuste seostatavuse küsimuse poolte nende väidetega, mille kohaselt on rikutud liidu aktide õiguspärasuse eeldamise ja õiguskindluse põhimõtteid, tuleneb ühelt poolt see küsimus ikkagi eri ja teistsuguse olemusega väitest, mis ei pea silmas liidu õiguse üldpõhimõtete rikkumist, vaid EÜ asutamislepingu rikkumist, ning teiselt poolt ei viidanud pooled – nagu nähtub eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktides 53–56 esitatud poolte väidete ülevaatest – neile põhimõtetele selleks, et leitaks, et vaidlusalused vabastused ei ole riigiabi.
- 36 Sellest tuleneb, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuses õigusnormi, kui ta tõstatas omal algatusel väite, mille kohaselt ei ole vaidlusalused vabastused seostatavad liikmesriikidega, vaid liiduga, ja leidis, et need ei kujuta endast sel põhjusel riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.
- 37 Samas moodustavad vaidlusaluste vabastuste seostatavusega seotud põhjused, mida on käsitletud üksnes vaidlustatud kohtuotsuse punktides 73, 74, 98, 99 ja 104, ainult ühe osa nimetatud kohtuotsuse põhjendusest. Seega tuleb uurida, kas see kohtuotsus on jätkuvalt põhjendatud muudel selles esitatud põhjustel.
- 38 Lisaks kaalutlustele, mis käsitlevad asjaolu, et vaidlusalused vabastused ei ole liikmesriikidega seostatavad, põhistas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsust järgmiste argumentidega.
- 39 Kõigepealt leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 63–72, et võttes arvesse siseriiklike maksualaste õigusaktide ühtlustamist reguleerivate normide ja riigiabi valdkonda reguleerivate normide ühist eesmärki – edendada siseturu nõuetekohast toimimist, võideldes muu hulgas konkurentsimoонutustega –, tingib nende normide ühtne rakendamine, et mõistel „konkurentsimoонutus“ on neis kahes valdkonnas sama ulatus ja tähendus. Sellega seoses märkis Üldkohus, et direktiivi 92/81 artikli 8 lõigetega 4 ja 5 pannakse eelkõige komisjonile, kes teeb ettepaneku, ja nõukogule, kes kehtestab, vastutus hinnata seda, kas esineb konkurentsimoонutus, et selle põhjal otsustada, kas lubada liikmesriigil kohaldada ühtlustatud aktsiisivabastust või jätkata selle kohaldamist, ning erinevate hindamistulemuste korral võib komisjon esitada nõukogu otsuse peale tühistamishagi.
- 40 Üldkohus tuvastas seejärel vaidlustatud kohtuotsuse punktides 76–97, et käesoleval juhul ei olnud vaidlust selles, et Iirimaa, Prantsuse Vabariik ja Itaalia Vabariik tuginesid selleks, et kohaldada vaidlusaluseid vabastusi või jätkata nende kohaldamist kuni 31. detsembrini 2003, heakskiitvatele otsustele ning tegutsesid täielikus kooskõlas nende otsustega, mis – kuivõrd nende otsustega kaasnesid geograafilised ja ajalised piiravad tingimused – olid neile õiguslikult siduvad.
- 41 Selles kontekstis lükkas Üldkohus sama kohtuotsuse punktides 79–96 tagasi komisjoni argumendid, mille kohaselt olid heakskiitvad otsused ühelt poolt vajalik, kuid mitte piisav tingimus selleks, et liikmesriigid võiksid vaidlusaluseid vabastusi anda, ja teiselt poolt ei muutnud need otsused seda, et kui nimetatud vabastused olid riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, tuli nendest talle teatada ja neil pidi vastavalt EÜ artiklile 88 olema komisjoni antud luba, nagu nägi ette otsuse 2001/224 põhjendus 5. Üldkohus märkis sellega seoses, et enne otsust 2001/224 tehtud heakskiitvad otsused ei sisaldanud sellist reservatsiooni, ning leidis, et kõnealust põhjendust 5 ei saanud käsitada kui nõukogu tahteavaldust seada tema heakskiidu toime sõltuvusse võimalikest komisjoni hilisematest menetlustest ja otsustest riigiabi valdkonnas.
- 42 Üldkohtu sõnul lükkas nimelt nõukogu selle tõlgenduse, mille komisjon andis otsuse 2001/224 põhjendusele 5, tagasi oma vastusega Üldkohtu küsimustele. Pealegi ei saaks niisuguse tõlgendusega igal juhul nõustuda, sest see viiks käesoleva asja asjaoludel maksualaste õigusaktide ühtlustamise

normide ja riigiabi valdkonna normide vastuolulise rakendamiseni, kuna esiteks põhinesid heakskiitvad otsused, mis võeti vastu ühehäälselt komisjoni ettepanekul, nende kahe institutsiooni ühisel hinnangul, mille kohaselt ei toonud vaidlusalused vabastused kaasa konkurentsimoonusi ega kahjustanud siseturu nõuetekohast toimimist, teiseks oli kõnealuste vabastuste piirkondlik selektiivsus nende otsuste vahetu tagajärg ja kolmandaks lubasid need otsused anda täielikke aktsiisivabastusi.

- 43 Olles lõpuks vaidlustatud kohtuotsuse punktides 100–103 tuvastanud, et komisjon ei teostanud ühelgi hetkel oma pädevust, mis tal oli direktiivi 92/81 artikli 8 lõike 5 või EÜ artiklite 230 ja 241 alusel selleks, et saavutada heakskiitvate otsuste kehtetuks tunnistamine või muutmine, nende otsuste tühistamine või selle direktiivi õigusvastaseks tunnistamine, märkis Üldkohus selle kohtuotsuse punktides 104 ja 105, et vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise ajal oli otsus 2001/224 jätkuvalt kehtiv ja selle otsuse ning sellele eelnevate otsuste ning nimetatud direktiivi suhtes kehtis liidu aktide õiguspärasuse eeldus ja need kõik tekitasid õiguslikke tagajärgi. Üldkohus leidis, et järelikult oli Iirimaal, Prantsuse Vabariigil ja Itaalia Vabariigil lubatud tugineda nõukogu neile otsustele, et jätkata vaidlusaluste vabastuste kohaldamist. Üldkohus järeldas sellest, et käesoleva kohtuasja eriomaseid asjaolusid arvestades seab vaidlusalune otsus otseselt kahtluse alla vaidlusaluste vabastuste kehtivuse ja samuti kaudselt, kuid kindlalt heakskiitvate otsuste kehtivuse ja nende toime, rikkudes seega õiguskindluse ja liidu aktide õiguspärasuse eeldamise põhimõtteid.
- 44 Lisaks nõustus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 107–109 kohtuasjas T-62/06 RENV esitatud Eurallumina väitega, et rikutud on hea halduse põhimõtet, leides, et niisugune rikkumine tulenes asjaolust, et komisjon võttis vaidlusaluse otsuse vastu ilma, et oleks võtnud arvesse konkreetseid õigusi, mille Itaalia Vabariik oli andnud sellele äriühingule otsuse 2001/224 alusel, mille toimet kaitsesid õiguslikult õiguskindluse ja liidu aktide õiguspärasuse eeldamise põhimõtted.
- 45 Nii otsustades ei arvestanud Üldkohus aga nõukogu ja komisjoni vastava pädevusega ühelt poolt aktsiisi reguleerivate õigusaktide ühtlustamise ja teiselt poolt riigiabi valdkonnas.
- 46 Nimelt tuleb meenutada, et direktiiv 92/81 võeti vastu EMÜ artikli 99 (millest sai EÜ asutamislepingu artikkel 99, millest omakorda sai EÜ artikkel 93) alusel, mis andis nõukogule pädevuse võtta vastu sätteid käibemaksu, aktsiisi ja teisi kaudseid makse käsitlevate õigusaktide ühtlustamiseks sel määral, mis on vajalik siseturu rajamise ja toimimise tagamiseks.
- 47 Heakskiitvad otsused võeti vastu vastavalt selle direktiivi artikli 8 lõikele 4, mis andis nõukogule õiguse komisjoni ettepanekul ühehäälselt lubada liikmesriigil kehtestada „teatavatel poliitilistel kaalutlustel” niisuguse vabastuse või vähenduse, mida ei ole nimetatud direktiivis ette nähtud. Selles artiklis sätestatud menetlusel on teistsugune eesmärk ja kohaldamisala kui EÜ artiklis 88 ette nähtud korral.
- 48 Euroopa Kohus sedastas 29. juuni 2004. aasta otsuse kohtuasjas C-110/02: komisjon vs. nõukogu (EKL 2004, lk I-6333) punktides 29–31, et korraldades EÜ artikli 88 abil komisjonipoolse riigiabi pideva uurimise ja kontrollimise, on EÜ asutamislepingu eesmärk see, et abi võimalik ühisturuga kokkusobimatuks tunnistamine toimub Üldkohtu ja Euroopa Kohtu kontrolli alla kuuluva sobiva menetluse käigus, mille rakendamine on komisjoni ülesanne. EÜ artiklite 87 ja 88 alusel on komisjonile seega antud ka keskne roll abi võimaliku kokkusobimatuse tuvastamisel. Nõukogule riigiabi valdkonnas EÜ artikli 88 lõike 2 kolmanda lõiguga antud pädevus on iseenesest erandliku olemusega, mis tähendab, et seda tuleb kindlasti kitsalt tõlgendada (vt selle kohta ka 4. detsembri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-111/10: komisjon vs. nõukogu, punkt 39).
- 49 Seega nõukogu otsus, mis annab direktiivi 92/81 artikli 8 lõike 4 kohaselt liikmesriigile loa kehtestada aktsiisivabastuse, ei saanud takistada komisjonil selle pädevuse teostamist, mis tal on aluslepingust tulenevalt, ning järelikult ei saanud takistada komisjonil EÜ artiklis 88 ette nähtud menetluse rakendamist selleks, et kontrollida, kas see vabastus kujutab endast riigiabi, ja selle menetluse tulemusel vajadusel niisuguse otsuse nagu vaidlusaluse otsus vastuvõtmist.

- 50 Asjaolu, et heakskiitvate otsustega anti täielik aktsiisivabastus, määrates kindlaks täpsed geograafilised ja ajalised tingimused, mida liikmesriigid hoolikalt järgisid, ei mõjutanud pädevuse jaotust nõukogu ja komisjoni vahel ega saanud seega võtta komisjonilt tema pädevuse teostamise võimalust.
- 51 Muu hulgas just seda pädevuse jaotust silmas pidades sätestas otsuse 2001/224 põhjendus 5, mis kehtis sellel ajavahemikul, mille eest vaidlusalune otsus kohustab abi tagasi nõudma, et nimetatud otsus ei piira ühegi sellise menetluse tulemust, mis võidakse algatada EÜ artiklite 87 ja 88 alusel, ning et see ei vabasta liikmesriike „kohustusest teatada komisjonile võimalikest riigiabi juhtudest”.
- 52 Teatavasti võeti heakskiitvad otsused vastu komisjoni ettepanekul, kes ei teostanud kunagi oma direktiivi 92/81 artikli 8 lõikest 5 või EÜ artiklitest 230 ja 241 tulenevat pädevust, et saavutada heakskiitvate otsuste kehtetuks tunnistamine või muutmine, nende samade otsuste tühistamine või selle direktiivi õigusvastaseks tunnistamine. Sellega seoses nähtub vaidlusalusest otsusest, et komisjon leidis siis, kui nõukogu võttis vastu heakskiitvad otsused, et nendega ei kaasne konkurentsi moonutamist ja need ei kahjusta siseturu nõuetekohast toimimist (eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa jt, punkt 83).
- 53 Kuid nagu väidab komisjon, vastab riigiabi mõiste objektiivsele olukorrale ning ei saa sõltuda institutsioonide tegevusest või avaldustest (eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa jt, punkt 72). Järelikult asjaolu, et heakskiitvad otsused võeti vastu komisjoni ettepanekul, ei saanud takistada kõnealuste vabastuste kvalifitseerimist riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, kui täidetud olid tingimused, mille kohaselt on tegemist riigiabiga. Mis puudutab ühisturuga kokkusobimatu abi tagasinõudmise kohustust, siis tuli niisugust tingimust samas vaadelda õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtteid arvestades, nagu komisjon seda vaidlusaluses otsuses ka tegi, kui ta ei kohustanud tagasi nõudma abi, mis oli antud enne seda, kui *Euroopa Ühenduste Teatajas* avaldati EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetluse algatamise otsused.
- 54 Eeltoodust tuleneb, et vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 39–44, ei saa õiguslikult toetada Üldkohtu järeldust, mille kohaselt vaidlusalune otsus seab kahtluse alla nõukogu heakskiitvate otsuste kehtivuse ning rikub seega õiguskindluse ja liidu aktide õiguspärasuse eeldamise põhimõtteid. See kehtib ka samadel põhjendustel rajaneva järelduse suhtes kohtuasjas T-62/06 RENV, mille kohaselt rikkus komisjon hea halduse põhimõtet.
- 55 Kõike eeltoodut arvestades ning ilma, et oleks vaja analüüsida poolte ülejäänud argumente ja väiteid, tuleb vaidlustatud kohtuotsus tervikuna tühistada.

Kohtuasja Üldkohtule tagasisaatmine

- 56 Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu kohaselt võib Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse tühistamise korral teha kohtuasjas ise lõpliku otsuse, kui menetlusstaadium seda võimaldab, või suunata asja tagasi Üldkohtusse otsustamiseks.
- 57 Kuna käesoleval juhul analüüsis Üldkohus ainult ühte osa poolte paljudest väidetest, on Euroopa Kohus seisukohal, et kohtuasja menetlusstaadium ei võimalda otsuse tegemist. Seega tuleb liidetud kohtuasjad Üldkohtule tagasi saata.

Kohtukulud

- 58 Kuna kohtuasjad saadetakse tagasi Üldkohtule, tuleb käesoleva apellatsioonmenetlusega seotud kulude kandmine otsustada edaspidi.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 21. märtsi 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-50/06 RENV, T-56/06 RENV, T-60/06 RENV, T-62/06 RENV ja T-69/06 RENV: Iirimaa jt vs. komisjon.**
- 2. Saata liidetud kohtuasjad T-50/06 RENV, T-56/06 RENV, T-60/06 RENV, T-62/06 RENV ja T-69/06 RENV tagasi Euroopa Liidu Üldkohtule.**
- 3. Kohtukulude kandmine otsustatakse edaspidi.**

Allkirjad